

"ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ
ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΟΥΜΕ"
πηγή πλούτου, έμπνευσης και πολιτισμού

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΗΜΟΥ ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ ΧΙΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΧΡΗΜΑΤΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΗΜΟΣ
ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

A Τοποθετήστε στο χάρτη της Χίου τις ονομασίες μερικών από τα 24 μαστιχοχώρια: **Πυργί, Μεστά, Ολύμποι, Καλλιμασιά, Καταρράκτης, Βουνό, Καλαμωτή, Βέσσα**

B Κυκλώστε τη θέση που είναι χτισμένο το χωριό:
 βουνό λόφος πλαγιά
 πεδιάδα κοντά στη θάλασσα

Γ Παρατηρήστε το τοπίο γύρω από το χωριό και εντοπίστε:

- πηγάδια
- ρυάκια
- ελαιώνες
- μαστιχώνες
- δάσος
- κάτι άλλο που σας προκαλεί ενδιαφέρον:

.....

Δ Πώς εκμεταλλεύονταν οι κάτοικοι το φυσικό τους περιβάλλον, για να επιβιώσουν;

.....

E Μετά από όλα τα παραπάνω μπορείτε να εντοπίσετε τους λόγους που οδήγησαν τους κατοίκους στην επιλογή αυτής της θέσης, για να χτίσουν το χωριό τους;

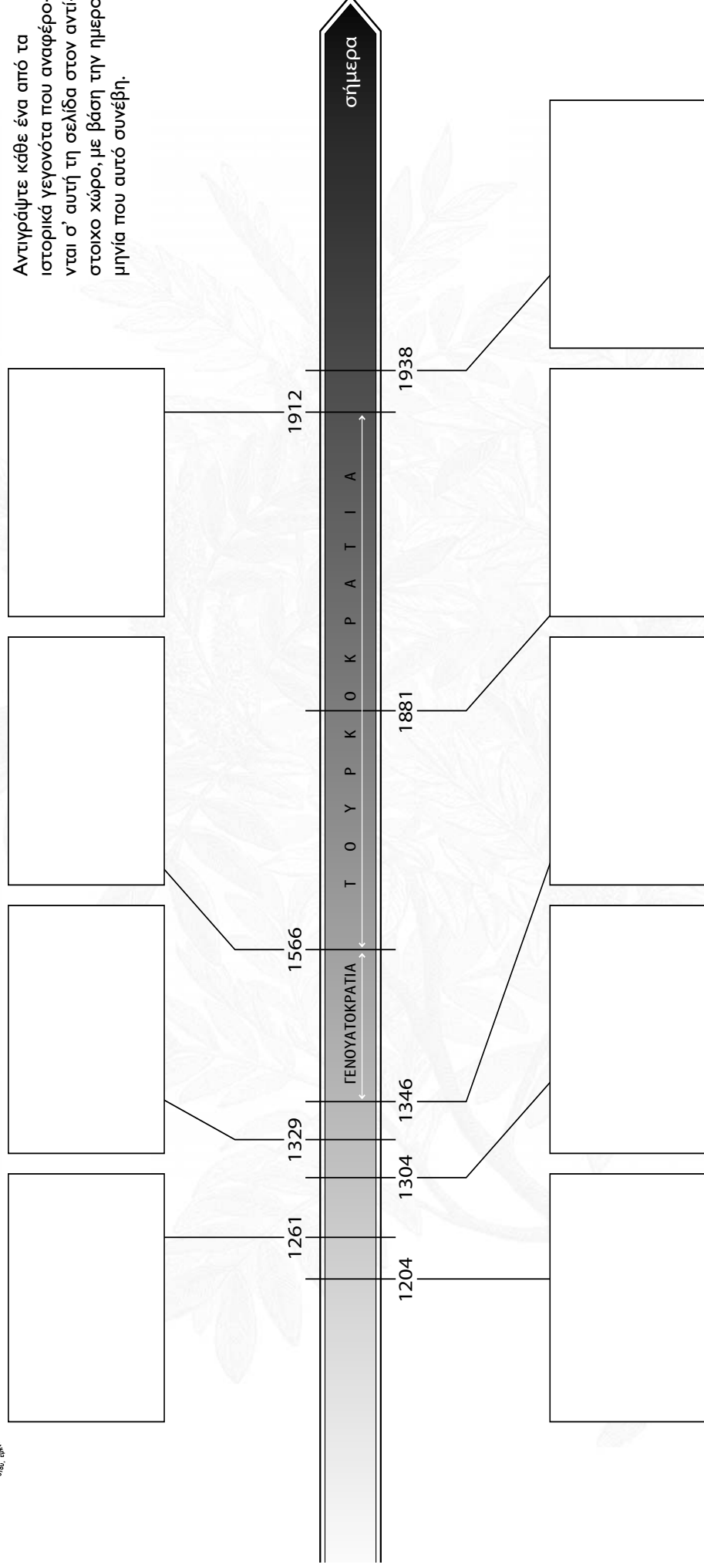
.....

"το δέντρο που πληθύνουμε"
Πολιτειακή και Κοινωνική Ευθύνη

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Αντιγράψτε κάθε ένα από τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται σ' αυτή τη σελίδα στον αντίστοιχο χώρο, με βάση την ημερομηνία που αυτό συνέβη.

- Οι Γενουάτες ιδρύουν αποικία στη Χίο. Αποκτούν εμπορικά δικαιώματα, εκμεταλλευόμενοι τη συνθήκη του Νυμφαίου.
- Απελευθέρωση της Χίου από τους Τούρκους.
- Καταστροφικός σεισμός. Τα μαστιχοχώρια αντέχουν.
- Κατάληψη της Χίου από τον Γενουάτη ηγεμόνα Βενέδικτο Ζαχαρία για την εκμετάλλευση του μονοπωλίου της μαστίχας.
- Οριστική κατάληψη της Χίου από τους Γενουάτες. Ίδρυση της «Μασόνας».
- Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους.
- Η Χίος στα χέρια των Οθωμανών Τούρκων.
- Ίδρυση του αναγκαστικού συνεταιρισμού της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου.
- Οι Βυζαντινοί ανακαταλαμβάνουν τη Χίο.

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΗΜΟΥ ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ ΧΙΟΥ

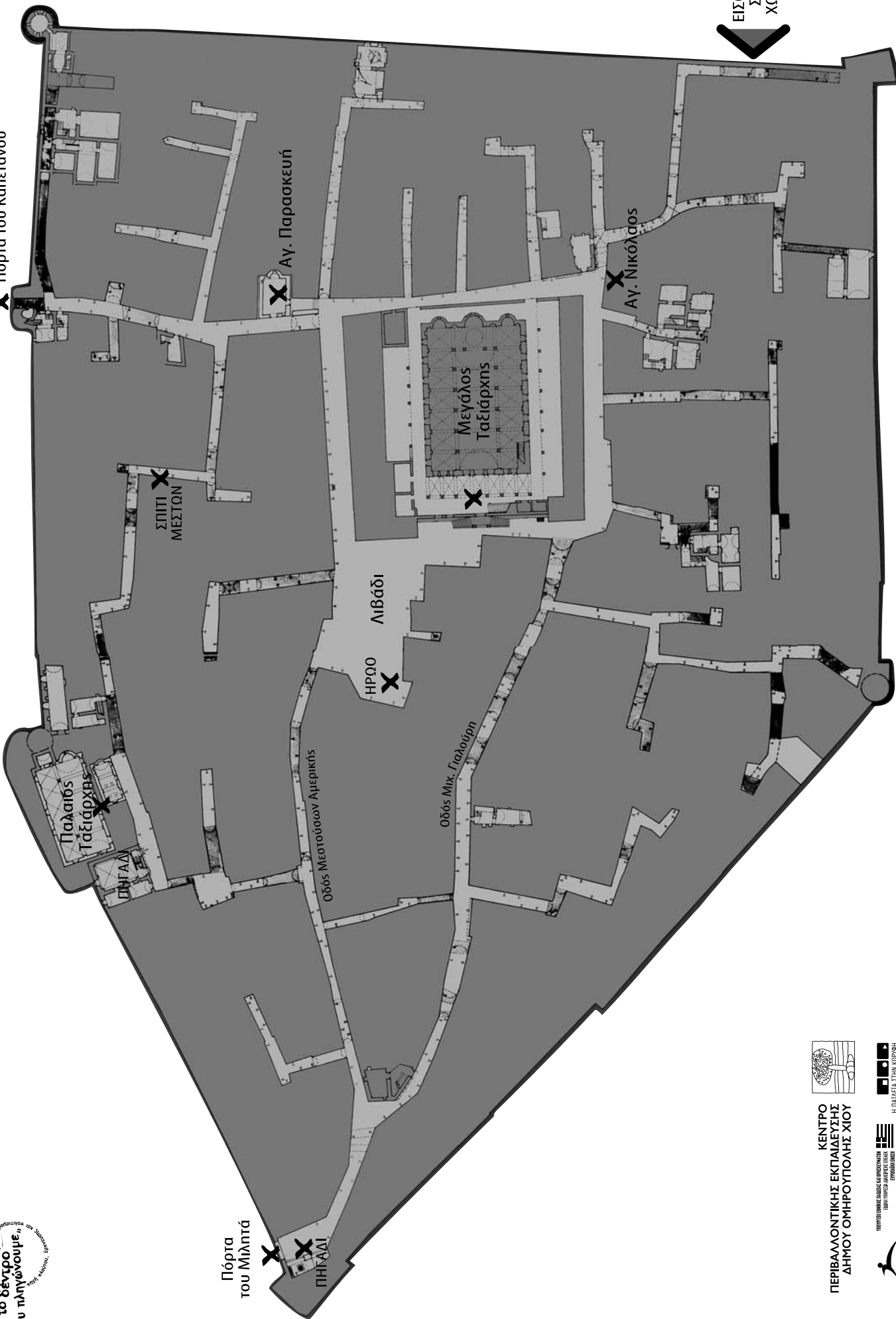
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΣΙΔΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΕΛΛΑΣ 2008
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ

"το δέντρο που πηγάζουμε"

✕ Πόρτα του Καπετάνου

ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ ΧΙΟΥ

"το δέντρο που πληγώνουμε, πληγώνουμε τον εαυτό μας"

Περιγράψτε ένα σπίτι του χωριού.

Σχέδιο

.....

.....

.....

Χρήση κτιρίου

.....

.....

.....

Υλικά κατασκευής

.....

.....

.....

Σχέση υλικών με τη φύση

.....

.....

.....

Όροφοι και χρήση τους

.....

.....

.....

Συνθήκες ασφάλειας
(Πυρκαγιά - σεισμός -
εχθρική επιδρομή)

.....

.....

.....

Κανόνες υγιεινής

.....

.....

.....

Ποια από τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα του σπιτιού που επιλέξατε:

.....

.....

.....

.....

Ζωγραφίστε στην πίσω σελίδα μία άποψη ή λεπτομέρεια του σπιτιού

"το δέντρο που πηγάζουμε"
στη σκιά του, ύψιστος ο ουρανός

Στις διπλανές εικόνες αναγνωρίστε συμπληρώνοντας τις κατάλληλες θέσεις: τα «καμάρια» και τα «δοξάρια».

A. Smith: "The Architecture of Chios" επιμ. Philip A. Argent, Λονδίνο 1982

Το Ξυστό στο Πύργο της Χίου - επιμ. Μανώλ Ξυστός, 4ος Ακρόρ. Πλ., Χίος, 2000
(Ευρωπαϊκή Ένωση/ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΟΦ 377/ 1998/99)

Μπορείτε να εντοπίσετε τις διαφορές τους, μελετώντας το ρόλο του καθενός, αλλά και την προσφορά τους στη στατικότητα των κτιρίων;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Στις λιθοκτιστες κατασκευές εντοπίζουμε στοιχεία λαϊκής αρχιτεκτονικής:

☐ Ξερολιθιά	☐ Καλντερίμι
☐ Δοξάρια	☐ Σιδεροδεσιά
☐ Καμάρια	☐ Ξυστά
☐ Καντούνια	☐ Κλειδιά

Γιατί το ύψος των διαβατικών δεν ξεπερνούσε τα 2,5 μέτρα;
 Ποια μονάδα μέτρησης έπαιρναν οι μάστοροι πριν αρχίσουν το χτίσιμο;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ποιες εκπλήξεις κρύβει η κίνηση στους δρόμους των μαστιχοχωριών όσον αφορά τον ήχο και το φως;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

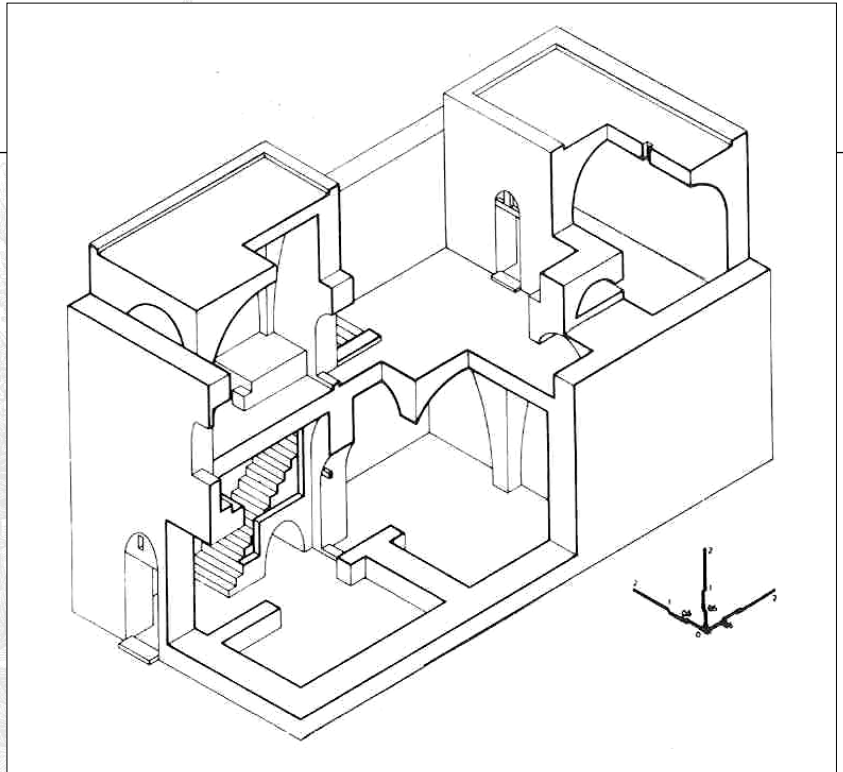
"το δέντρο που πηγάζουμε"

Στην εικόνα παρουσιάζεται το αξονομετρικό σχέδιο ενός σπιτιού στα μαστιχοχώρια
(Οικισμοί – Αρχοντικά – Μετόχια, επιμ. Ν. Μουτσόπουλος, Θεσσαλονίκη 1979, πιν. 57)

Χρωματίστε με διαφορετικό χρώμα τις αποθήκες – στάβλους, τα δωμάτια και το αίθριο (πουντί).

Σημειώστε με Χ ποιους ρόλους επιτελεί το αίθριο (πουντί) στο σπίτι:

- Χρησιμεύει για τον ηλιασμό και αερισμό του ορόφου
- Δυσκολεύει τη διαμόρφωση πλήρους ιδιωτικής ζωής αλλά καλλιεργεί τη δυνατότητα ανάπτυξης εντονότερων ανθρωπίνων σχέσεων
- Αποτελεί έξοδο κινδύνου σε περίπτωση επιδρομής
- Βελτιώνει την αισθητική του κτιρίου

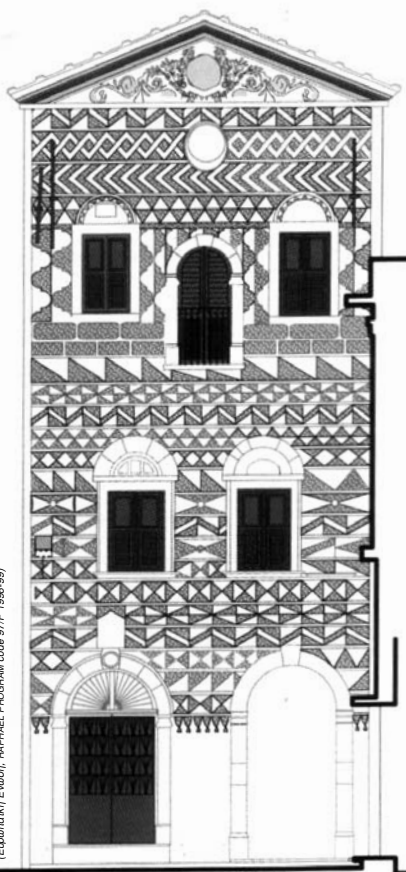

Αποψη του χωριού (δεξιά):

- Μεστά Χίου
- Ολύμποι Χίου
- Πυργί Χίου
- Ventimiglia, Λιγουρία Ιταλίας

"Το ξύστα στο Πυργί της Χίου" επιμ. Μαρία Ξυδά, εκδ. Άλφα-Γλ, Χίος 2000 (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΠΑΡΗΓΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ αριθ 97/F 1996-99)

"Το ξύστα στο Πυργί της Χίου" επιμ. Μαρία Ξυδά, εκδ. Άλφα-Γλ, Χίος 2000 (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΠΑΡΗΓΕΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ αριθ 97/F 1996-99)

Η πρόσοψη αυτή (αριστερά) είναι ενός σπιτιού:

- Στα Μεστά
- Στο Πυργί
- Στην Καλαμωτή
- Στη Βέσσα

Συμπληρώστε με Φ όσες προτάσεις αναφέρονται στη φρουριακή δομή των Μαστιχοχωριών.

- Οι θέσεις τους είναι αθέατες από τη θάλασσα.
- Έχουν κλειστό τετράπλευρο σχήμα.
- Τα τελευταία προς τα έξω σπίτια σχηματίζουν περιμετρικά το αμυντικό τείχος.
- Στο κέντρο των οικισμών υπήρχαν υψηλοί ορθογώνιοι πύργοι και μικρότεροι κυλινδρικοί στις γωνίες του τείχους.
- Οι δρόμοι ακολουθούν γεωμετρικές χαράξεις και η είσοδος στους οικισμούς γίνεται από ένα σημείο πρόσβασης.
- Εμφανίζουν μικρές διαστάσεις στους ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους.
- Υπάρχει εμφανής απουσία δέντρων.
- Οι δρόμοι έχουν μορφή λαβυρίνθου, για να μη βρίσκουν οι επιδρομείς την έξοδο του χωριού.
- Η μορφή των δρόμων ενισχύει τη φωνή.
- Οι εσωτερικές επιφάνειες των σπιτιών καλύπτονταν από ζωγραφισμένους σοβάδες.
- Κανένα σπίτι δεν διακρίνεται από τα άλλα ως προς το μέγεθος και την πολυτέλειά του.
- Η κίνηση μέσα στους δρόμους κρύβει εκπλήξεις όσον αφορά τα αποτελέσματα του φυσικού φωτισμού.

A. Smith, "The Architecture of Chios" επιμ. Philip A. Argenti, Λονδίνο 1962

Αναζητούμε σύγχρονα σπίτια και βρίσκουμε διαφορές και ομοιότητες με τα παλιά
(σχέδιο, υλικά κατασκευής, σχέση υλικών με τη φύση, σοβάδες, χρώματα κλπ.)

	ΠΑΛΙΑ	ΣΗΜΕΡΑ
Πλυθυσμός του χωριού		
Επαγγέλματα των κατοίκων		

Σύγχρονα προβλήματα

Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι στην προσπάθειά τους να ζήσουν σε έναν παραδοσιακό οικισμό με σύγχρονο τρόπο;

Υπάρχουν προβλήματα επικοινωνίας με τα άλλα χωριά ή με την πρωτεύουσα του νομού;

Υπάρχουν νέοι στο χωριό; Λειτουργεί το σχολείο;

Υπάρχει γιατρός στο χωριό;

Άλλα προβλήματα;

Αφού συζητήσετε για τα σημερινά προβλήματα των κατοίκων, κάνετε προτάσεις για την επίλυση τους αλλά και για την μελλοντική ανάπτυξή τους. (χρησιμοποιήστε την πίσω σελίδα)

Σε τι υψόμετρο βρισκόμαστε;

Οι σχίνοι είναι:

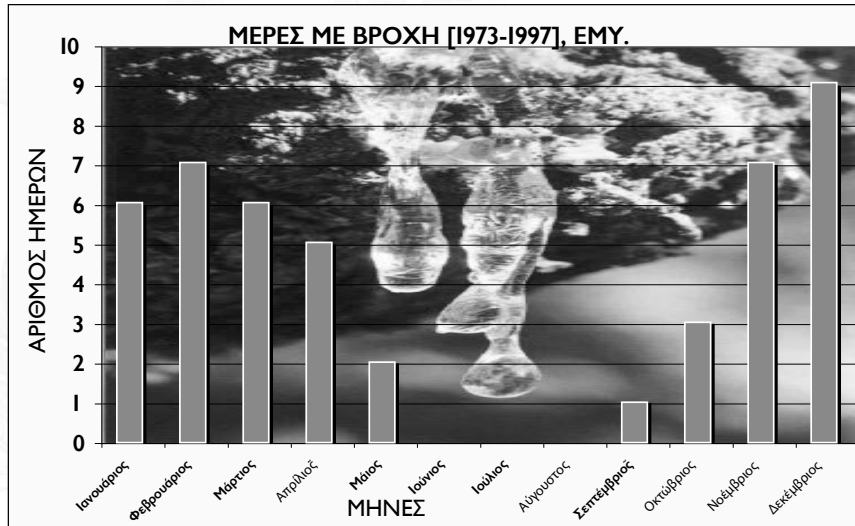
θάμνοι

δέντρα

Τι ύψος έχουν;

μικρότερο από 2 μέτρα

μεγαλύτερο από 2 μέτρα

Ο σχίνος χαρακτηρίζεται ως προς το ριζικό του σύστημα «επιπολαιόριζος». Μπορείτε να εξηγήσετε το γιατί, μελετώντας τον παραπάνω πίνακα;

Παρατηρήστε τα φύλλα τους (φυλλοβόλο ή αειθαλές), τι μέγεθος και τι υφή (σκληρά, μαλακά, δερματώδη) έχουν; γιατί άραγε;

Με βάση τα παραπάνω, απέναντι σε ποιον παράγοντα βλέπουμε να εκδηλώνει ο σχίνος την προσαρμοστικότητα του και πώς;

Παρατηρώντας το περιβάλλον στο οποίο φύτεται ο σχίνος μπορείτε να εντοπίσετε σε ποια υποκατηγορία των πεδινών και ημιορεινών οικοσυστημάτων εμφανίζεται;

Διαπλάσεις με θαμνώδη βλάστηση (μέχρι 2μ ύψος) αείφυλλων και σκληρόφυλλων ειδών (μακί)

Φρύγανα (θαμνότοποι μικρού ύψους)

Μεσογειακά δάση κωνοφόρων

Μεσογειακά μεικτά φυλλοβόλα δάση

"το δέντρο
που πηγάζουμε"
στην ελπίδα, ένωσανε το μέλλον

Ανακαλύψτε μέσα στο κρυπτόλεξο την επιστημονική ονομασία του γένους του σχίνου και των συγγενικών του ειδών:

- PISTACIA:**
- 1] LENTISCUS [σχίνος]
 - 2] TEREBINTHUS [τσικουδιά]
 - 3] ATLANTIKA [ατλαντική]
 - 4] VERA [φιστικιά]

Ζωγραφίστε ένα σχίνο

Αντιστοιχίστε τις εικόνες των εργαλείων μαστιχοπαραγωγής με την ονομασία τους και την εργασία που επιτελούν:

ξυστήρι

φροκάλισμα

φροκαλιά

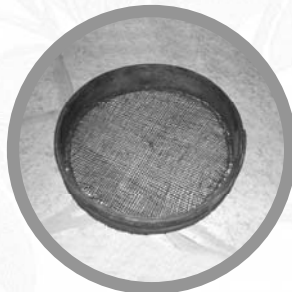
κέντημα

κεντητήρι

κοσκίνισμα

κόσκινο

ξύσμα

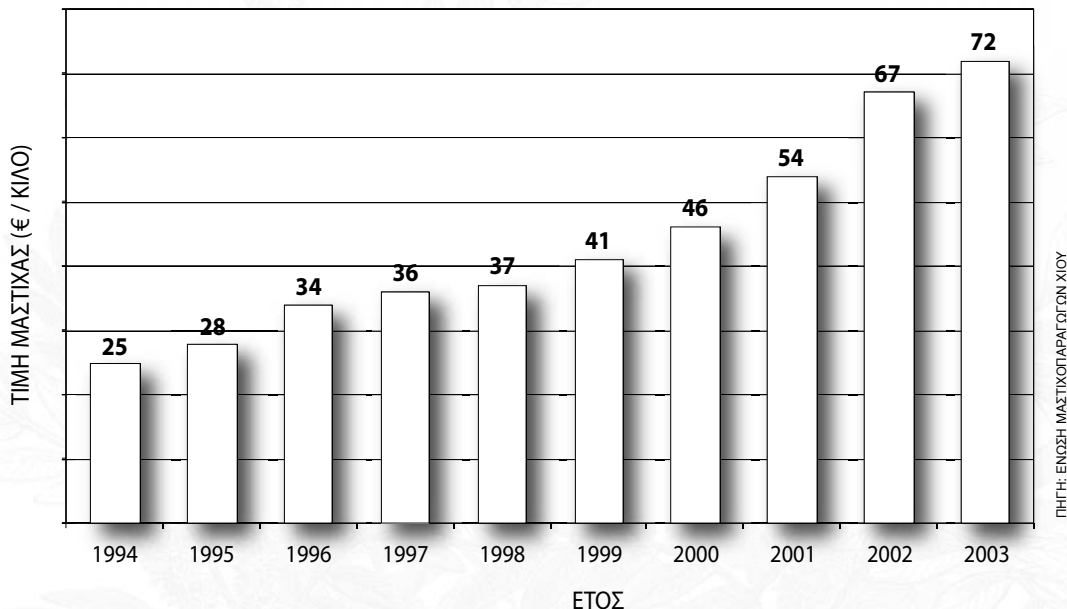
Αντιστοιχίστε τις λαϊκές φράσεις με τη σημασία τους:

— Γύρευγε τη δουλειά σου	Παντρεύτηκες κάποιον κατώτερό σου
— Εψώνιες από σβέρκο	Όταν έχεις κάτι που κι άλλοι έχουν
— Μόνο ένας γάερος έχει σαμάρι;	Μην ασχολείσαι με ξένες υποθέσεις
— Εκουνέλιασε σαν το σύκο	Όσο τρώει ένα μυρμήγκι
— Έφαεν ονού μελιτάκου	Γέμισε ρυτίδες
— Ούργιος και πεντάουργιος	Έφαγε πάρα πολύ
— Έφαεν τον περιδρομο	Ανόητος
— Εδυμήθην τον ο Θεός	Ήταν πολύ γέρος και πέθανε

Συμπληρώνουμε τους παρακάτω ιδιόμορφους διαλόγους με τις φράσεις που δίνονται:

— <i>Θελιά και φούρκα</i>	— <i>Οχιά 'α σε φά</i>
— <i>Να ξεραθείς και να δαυλιάσεις</i>	— <i>Φάγε, που να φας τα κριγιάτα σου</i>
— <i>Το καλόν του κόκκαλον 'α σπάσει.</i>	
— Εγώ τονε θέλω.	—
— Όχι.	—
— Εν πεινώ.	—
— Καλός είναι.	—

Μελετώντας τον πίνακα, τι συμπεράσματα μπορείτε να εξαγάγετε για την πορεία της εμπορικής αξίας της μαστίχας;

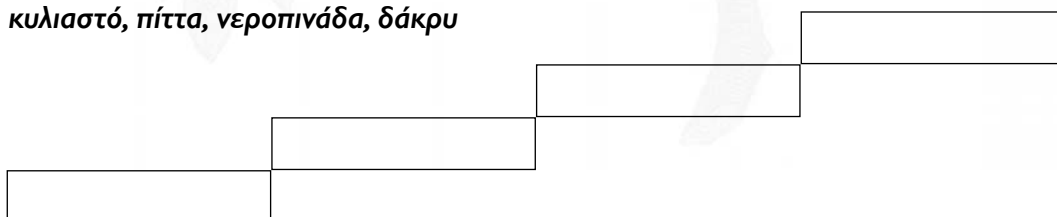

Σε ποιους από τους παρακάτω λόγους νομίζετε ότι οφείλεται αυτή η εξέλιξη; (κατατάξετε τις παρακάτω προτάσεις με κλίμακα 1-5)

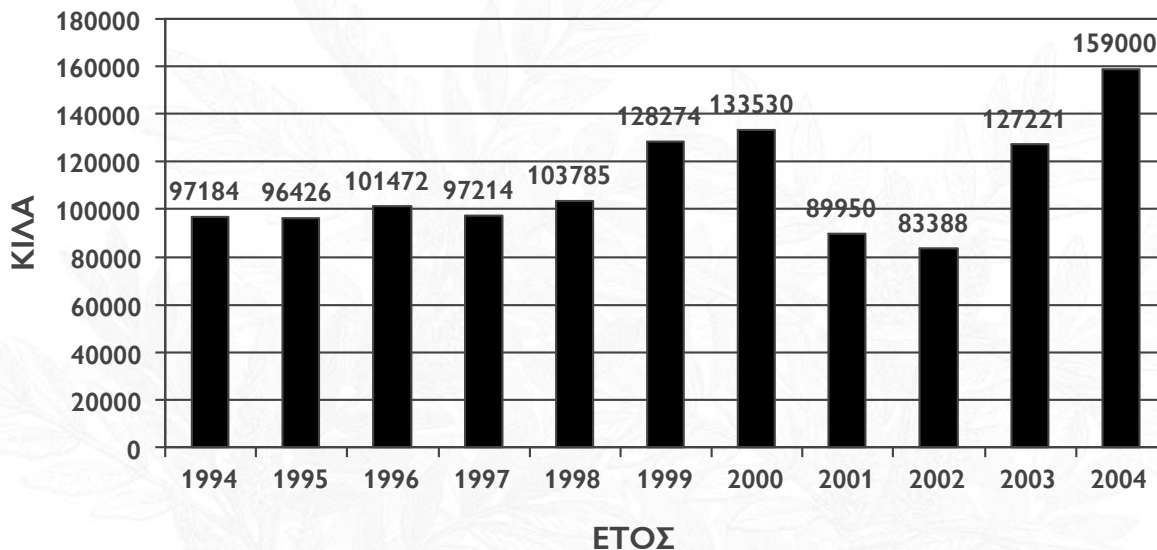
- Στη στροφή των καταναλωτών σε φυσικά προϊόντα.
- Στα αποτελέσματα των ερευνών για τις ευεργετικές δράσεις της μαστίχας.
- Στην αλλαγή του κλίματος τα τελευταία χρόνια.
- Στην προβολή και διαφήμιση του προϊόντος.
- Στην είσοδο σε νέες αγορές (π.χ. Ιαπωνία).

Κατάταξε τα είδη της μαστίχας με βάση την εμπορική τους αξία:

κυλιαστό, πίττα, νεροπινάδα, δάκρυ

ΟΓΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΜΑΣΤΙΧΑΣ
1994 - 2004

ΠΗΓΗ: ΜΑΣΤΙΧΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΧΙΟΥ

Σχολιάστε την εξέλιξη παραγωγής της μαστίχας Χίου τα τελευταία τρία χρόνια:

.....

.....

.....

.....

Σε ποιους από τους παρακάτω λόγους νομίζετε ότι οφείλεται αυτή η εξέλιξη;

- Στην αύξηση της τιμής της μαστίχας.
- Στη βελτίωση / εκσυγχρονισμό της παραγωγής της μαστίχας.
- Στην ενεργοποίηση νέων καλλιεργητών
- Στην προσδοκία για αύξηση του εισοδήματος των καλλιεργητών
- Στον εκσυγχρονισμό των μηχανημάτων της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου

Συμπληρώστε την ακροστιχίδα ενός από τα πιο γνωστά μαστιχοχώρια:

Αλλιώς τα μεσαιωνικά χωριά της Χίου

Η φρουριακή δομή των χωριών τα προστάτευε από τους...

Βρίσκονταν στο ισόγειο κάθε σπιτιού

Μοναδικό κοινόχρηστο κτίριο στους Ολύμπους

Οι χώροι του σπιτιού που καλύπτονται από ημικυλινδρικούς θόλους (αντιστρ.)

Το αλφαβητάρι της Μαστίχας και των Μαστιχοχωριών:

A I P

B K Σ

Γ Λ Τ

Δ Μ Υ

E Ν Φ

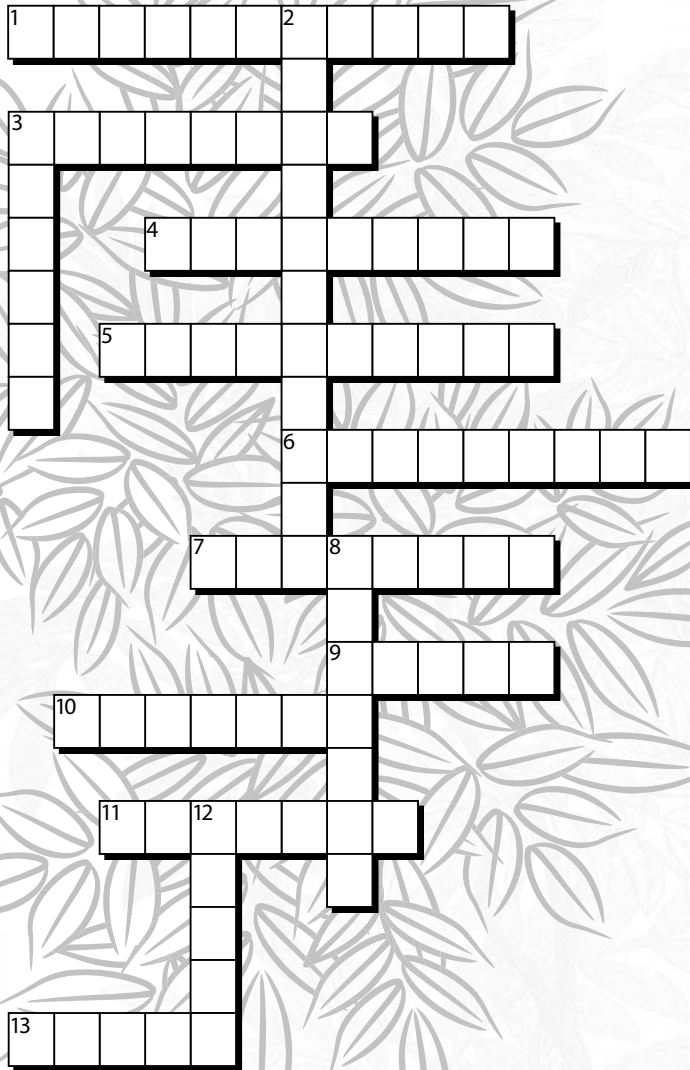
Z Ξ Χ

H Ο Ψ

Θ Π Ω

"το δέντρο
που πηγάζουμε"
στη σκιά του, έννοιες σε σχέση με την

Οριζόντια

1. Τέτοιο σχήμα έχουν οι οικισμοί των Μαστιχοχωριών
3. Κοινωνική συναναστροφή στις πόρτες των σπιτιών της γειτονιάς για την επεξεργασία της μαστίχας.
4. Υπόγεια (συνήθως) δεξαμενή νερού
5. Τέτοια εικόνα δίνουν με τη διάταξή τους οι δρόμοι των Μαστιχοχωριών.
6. Εκκλησία που δεσπόζει στο κέντρο του χωριού των Μεστών.
7. Άγιος που μαρτύρησε στη Χίο και λέγεται ότι από τα δάκρυά του φύτρωσε ο σκίνος.
9. Τεχνοτροπία διακόσμησης των προσόψεων των σπιτιών στο Πυργί της Χίου.
10. Μοναδικό κοινόχρηστο κτίριο στους Ολύμπους της Χίου.
11. Μεγάλα διαβατικά με μορφή θόλου στα Μαστιχοχώρια.
13. Ονομασία ενός από τα μεσαιωνικά χωριά της Χίου που διατηρεί σε υψηλό βαθμό την φυσιογνωμία του.

Κάθετα

2. Τέτοιοι ήταν οι δρόμοι στα Μαστιχοχώρια.
3. Χρησίμευε για τον ηλιασμό και αερισμό του ορόφου στα σπίτια των χωριών.
8. Μικρά τόξα που αντιστηρίζουν τους θόλους των σπιτιών.
12. Εταιρεία που συνέστησαν οι Γενοβέζοι για τη μονοπωλιακή εκμετάλλευση της Μαστίχας.

